

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1089 ve 2023/1398
Toplantı Tarihi/Sayısı : 6.12.2023/39
Karar Numarası : 2023/971
Başvuran : R. Ç.
Başvuran Vekili : -
Adres : İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Kurum/Kişi : 1) Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
: 2) İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın tutulmakta olduğu ceza infaz kurumunun kendisini denetimli serbestlikten yararlandırmadığı, dilekçelerinin akıbetinin belirsiz olduğu, ceza infaz kurumu bünyesinde açılan kurslara katılımının sağlanmadığı, tutulmakta olduğu kurum bünyesinde çalışma talebinin reddedildiği, üniversite sınavı neticesinde kazandığı okula devam edememesi sebebiyle sınıfta kaldığı iddiaları ve nakil talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Silahlı terör örgütüne üyelik suçundan hükümlü olduğunu ve İzmir 4 Nolu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulduğunu,

b. Müddetnamesine göre 22/10/2023 tarihinde koşullu salıverilmeden yararlanacağını,

c. Tutulmakta olduğu ceza infaz kurumunun İdare ve Gözlem Kuruluna örgüt ile bağının kalmadığını ve pişman olduğunu defalarca dile getirdiğini, tarafsız koğuşa geçmeyi talep ettiğini; ayrıca koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az kaldığından denetimli serbestlikten yararlandırılmak istediğini, yine bu hususta da İdare ve Gözlem Kuruluna defalarca başvurduğunu ancak dilekçelerine cevap alamadığını,

ç. Bu zamana dek hakkında hiçbir disiplin soruşturması açılmadığını, mektubunun alıkonulmadığını, yapmış olduğu açık, kapalı görüşlerde ya da telefon görüşmelerinde uyarı dahi almadığını,

d. İdare ve Gözlem Kurulunca 6 ayda bir yapılan değerlendirmeler neticesinde iyi halli olduğunun ortaya koyulduğunu,

e. Tutulmakta olduğu ceza infaz kurumunca denetimli serbestlik kararı verilmeyecekse bu durumda başka ceza infaz kurumlarının kendisini bu haktan yararlandırabileceğini düşündüğü ve aynı zamanda ailesine daha yakın olmak istediği için nakil talebinde bulunduğunu,

f. Bu itibarla yapmış olduğu nakil talebinin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından reddedildiğini, bunun üzerine “işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması” talebiyle durumu yargıya taşıdığını, Ankara 23. İdare Mahkemesince işlemin iptaline karar verildiğini ancak idarenin konuyu istinafa

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

taşıması neticesinde, Ankara Bölge İdare Mahkemesince istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına karar verilerek dosyanın esası hakkında, nakil talebinin reddine ilişkin karar verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini,

g. Nakil talebinin gerçekleşmesi ya da denetimli serbestlikten yararlandırılması hususunda Kurumumuza başvurduğunu dile getirmektedir.

3. Muhatap İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Terör suçundan hükümlü olan bir kişinin dilekçesinde yer alan beyanlarının samimi olması, yani örgütten gerçekten ayrılmak istediğine veya ayrıldığına ilişkin iradesinin ifadelerinden, tutum ve davranışlarından açıkça anlaşılması gerektiği; hükümlünün, uzun süren infaz sürecinin başlarında ve devamında taraflı koşu her hangi bir pişmanlık belirtisi taşımaksızın taraflı örgüt mensuplarıyla birlikte kalma iradesi gösterirken, terör hükümlüsünün örgütten ayrıldığına ilişkin tespit için bizzat kendisinin bu yönde icrai (aktif) harekette bulunması; yani samimi olması, gerçek anlamda pişmanlık göstermesi, reel olarak örgütten ayrılması, bunu sağlamak amacıyla aktif çaba içine girmesinin arandığını; kaldı ki örgütten ayrılmanın niteliği itibarıyla süreklilik ve kesinlik de içermediğini,

b. Başvuranın talebi yönünden durum değerlendirildiğinde ise tutulmakta olduğu ceza infaz kurumuna giriş yaptığı 28/2/2018 tarihinden bu yana terör suçlusu tutuklu ve hükümlülere ayrılan taraflı koşu ortamlarında kaldığı, 5/5/2017 tarihinde tutuklanması ile başlayan ve 12/3/2018 tarihine dek süren yargılama evresinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmadığı, Aydın 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 12/3/2018 tarihli ve 2017/... esas sayılı kararı ile silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hapis cezasına hükmedildiği, anılan terör örgütü içerisinde aktif üye olduğu, İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 9/8/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararı ile başvuranın halihazırda terör örgütünden ayrılmadığına karar verildiği,

c. Başvuranın 17/4/2018 tarihli dilekçesiyle infaz hakimliğine şikayette bulunduğu, Karşıyaka 1. İnfaz Hakimliğinin 19/8/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararıyla İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 9/8/2021 tarihli ve 2021/... sayılı "Terör örgütünden ayrılmadığı..." şeklindeki kararının usul ve yasaya uygun olduğu vicdani kanaati ile şikayetin reddine karar verildiği, başvuranın İnfaz Hakimliğinin kararına karşı itirazda bulunduğu ve itiraz merci olan Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesinin de 13/9/2021 tarihli ve 2021/... değişik iş sayılı kararı ile yasaya uygun olduğu nedeniyle itirazının reddedildiğine kesin olarak karar verildiği,

ç. Başvuranın denetimli serbestlik hakkından yararlandırılmadığı hususunda; 23/6/2023 tarihinde başvuran hakkında İdare ve Gözlem Kurulu tarafından yeniden bir değerlendirme yapıldığı ve aktif terör örgütü mensubu olduğu ve terör örgütünden ayrılmadığından bahisle cezasının denetimli serbestlik tedbirleri altında infaz edilemeyeceği yönünde kararı verildiği ve başvurana tebliğ edildiği,

d. Başvuranın nakil taleplerinin hukuksuz olarak reddedildiği beyanlarına yönelik; tutulmakta olduğu İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna geldiği 28/2/2018 tarihinden beri kırk adet nakil talepli dilekçesini kendilerine teslim ettiği, başvuranın talep ettiği ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması nedeniyle nakil taleplerinin uygun görülmediği; bununla birlikte tüm nakil sonuç evraklarının başvurana tebliğ edildiği ve hükümlülerin nakil talep işlemlerinin, ceza infaz kurumu müdürlüğüne hükümlüler tarafından teslim edilen dilekçeler doğrultusunda yapıldığını ancak gelen cevabi yazılara ilişkin ceza infaz kurumunun inisiyatifinde herhangi bir işlem bulunmadığı ifade edilmiştir.

4. Başvuranın nakil talebinin incelenmesi ve kendisinin bu hususta bilgilendirilmesi amacıyla 15/6/2023 tarihinde muhatap Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne yazılmış, muhatap tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 54'üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde "*İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve*

tutukevi olmaması" ifadelerine yer verildiği,

b. Bu nedenle nakil taleplerinin incelenmesinde; kurumun kapasitesi, güvenliği ve hangi suç türüne ait odaların bulunduğu, kişilerin can güvenliğine ilişkin olarak talepte bulunanın hasım olarak bildirdiği bir kişinin talep ettiği kurumda bulunup bulunmadığı gibi hususlar göz önünde bulundurulduğundan, her talebin uygun değerlendirilemediği belirtilmiştir.

5. 2023/1089 sayılı başvuruya ilişkin inceleme süreci devam ederken başvuranın Kurumumuza gönderdiği, eski iddialarını tekrarlayan ve yeni iddia ve taleplerini de haiz 4/7/2023 tarihli dilekçesi 2023/1398 başvuru numarasıyla kaydedilmiştir. Başvuran, yeni başvuru dilekçesinde özetle;

a. Ceza infaz kurumu idaresine sunduğu nakil talepli dilekçe sayısının, idarenin iddia ettiği gibi kırk değil, çok daha fazla olduğunu,

b. Kendisiyle aynı kurumda, aynı suç grubunda ve hatta daha uzun süreli hapis cezası almış olan bazı hükümlülerin; kendi nakil talep listesinde de bulunan ceza infaz kurumlarına naklinin sağlandığı ancak kendi taleplerinin sürekli reddedildiği ve bu konuda ayrımcılığa maruz kaldığını,

c. Denetimli serbestlik kararına esas teşkil etmek üzere; artık örgütle bir bağının kalmadığını, pişman olduğunu ve tarafsız koşula geçmek istediğini başta kurum müdürüne olmak üzere defaatle hem sözlü hem de yazılı olarak ifade ettiğini; bunu kanıtlayabilmek için ne yapması gerektiğini sorduğunu ve görevli personelin yönlendirmesiyle birçok kez psikolog ve manevi rehberlik çerçevesinde vaiz görüşmesi yaptığını, kütüphaneden azami seviyede yararlanmaya gayret ettiğini, eğitim birimine kurslara katılmak için defalarca dilekçe verdiğini ancak şimdiye dek yalnızca halk oyunları kursuna katılmasının sağlandığını, yine kendisine uygun görülen işlerde çalışma talebini haiz dilekçelerinin hiçbirinin kabul edilmediğini,

ç. 2022 yılında üniversite sınavına girerek “Adnan Menderes Üniversitesi Söke Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Bölümü”ne yerleştirildiğini ancak denetimli serbestlik verilmediği ya da nakil talebi kabul edilmediğinden eğitimine devam edemediğini ve devamsızlık dolayısıyla sınıfta kaldığını ileri sürmüştür.

6. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün başvuranın nakil talebine ilişkin cevabi yazısı ek tutulmak suretiyle incelememizin devam ettiği ve süreçle ilgili başvuranın bilgilendirilmesi amacıyla başvurana gönderilen yazımız neticesinde; başvuran tarafından Kurumumuza, cevabi yazı niteliğinde 28/7/2023 tarihli yeni bir dilekçe sunulmuştur. Söz konusu dilekçede özetle;

a. İdare ve Gözlem Kurulunun başvuranın terör örgütünden ayrıldığına dair samimiyetinin yeniden değerlendirildiği ancak “*Terör Örgütünden ayrıldığına dair samimiyetinin tasdik edilmediği, konumunun aktif örgüt üyesi olduğu gerekçesi ile şartları taşımadığı anlaşıldığından açık ceza infaz kurumuna ayrılma veya denetimli serbestlik tedbirleri kapsamında tahliye işlemlerine yönelik*

(...)

değerlendirilmesine yer olmadığına” şeklindeki 23/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararıyla olumsuz değerlendirildiği,

b. Başvuranın söz konusu kararı Karşıyaka İnfaz Hakimliğine şikayet ettiğini,

c. İnfaz Hakimliğince de İdare ve Gözlem Kurulunun kararı yerinde bulunarak şikayetin reddine karar verildiği,

ç. Bunun üzerine başvuran, İnfaz Hakimliğinin kararına karşı itiraz ettiğini ve itiraz sonucunu beklediğini beyan etmiştir.

7. Başvuranın 4/7/2023 tarihli ve 2023/1398 kurum sayısıyla kayda alınan yeni başvurusunda dile getirdiği yeni iddia ve talepleriyle ilgili, muhatap İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yeniden görüş

sorulmuştur. Muhatap İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle:

a. Örgütle bağlantısının olmadığını ifade eden dilekçeler gönderdiğini ayrıca kurum idaresine sözlü olarak taleplerde bulunduğu beyanlarına ilişkin; İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 23/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı, başvuranın aktif örgüt üyesi olduğu gerekçesi ile şartları taşımadığı ve açık ceza infaz kurumuna ayrılma veya denetimli serbestlik tedbirleri kapsamında tahliye işlemlerine yönelik değerlendirilmesine yer olmadığı şeklindeki kararına karşı başvuranın 5/7/2023 tarihli dilekçesi ile İnfaz Hâkimliğine şikayette bulunduğu,

b. Karşıyaka 2. İnfaz Hakimliğinin 6/7/2023 tarihli ve 2023/... karar sayılı kararıyla “İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararının usul ve yasaya uygun olduğu, takdir yetkisini kötüye kullandığına dair herhangi bir somut belge veya olay olmadığı anlaşıldığından hükümlünün itirazının reddine dair...” karar verildiği,

c. Başvuranın, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı yasal süre içerisinde itirazda bulunduğu; itiraz makamı olan Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 19/7/2023 tarihli ve 2023/... değişik iş sayılı kararı ile İnfaz Hakimliği tarafından verilen kararın, mevcut durum usul ve yasaya uygun olduğundan başvuranın itirazının reddine kesin olarak karar verildiği anlaşılmıştır.

ç. Başvuranın kırk adet dilekçesinin gönderildiğinin tebliğine istinaden kırktan fazla nakil talebinde bulunduğu beyanı çerçevesinde; başvuranın tutulmakta olduğu İzmir 4 No'lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre içerisinde kurum müdürlüğüne teslim etmiş olduğu dilekçelerinin tarihleri incelenmiş olmakla her ay sadece 1 adet nakil talebinde bulunabileceği ve Covid-19 salgın hastalığı sürecinde dönem dönem salgın önlemi olarak nakillerin kapalı olduğu göz önüne alındığında, başvuranın nakil talep dilekçelerinin düzenli olarak gönderiminin sağlandığı ve tercih ettiği kurumların kapasitelerinin dolu olması nedeniyle Adalet Bakanlığı tarafından nakil taleplerinin uygun görülmediği,

d. Eğitim-Öğretim Biriminde açılan kurslara katılmak için talepte bulunduğu ancak yalnızca bir kursa (halk oyunları kursu) katılımının sağlandığı beyanıyla ilgili; başvuranın tutulmakta olduğu kurumda, kurs katılımı sağlanırken hiçbir ayırım gözetmeksizin herkese eşit uygulamada bulunulduğunu ancak aktif olarak sunulan birçok kurs olmasına rağmen mevcudun, kurum kapasitesinin çok üstünde olması ve devamlı bir sirkülasyon yaşanmasının kurs katılım süreçlerini zorlaştırdığını; yine kurum kayıtlarının tetkiki neticesinde, başvuranın kurumda tutulduğu süre içerisinde kurum müdürlüğüne teslim etmiş olduğu herhangi bir kurs katılım talep dilekçesinin bulunmadığı,

e. Başvuranın üniversite sınavı neticesinde yerleştiği bölüme gidemediği ve devamsızlık neticesinde sınıfta kaldığı iddialarına yönelik; tutulmakta olduğu kurumun türü itibarıyla bir bölümü genç ve yetişkin erkek hükümlü ve tutuklulara, bir bölümü yüksek güvenlikli olarak ayrılmış kapalı ceza infaz kurumu olması sebebiyle hükümlülerin örgün eğitimden yararlanmaları için ilgili maddeye göre uygunluk sağlamadığı,

f. Başvuranın kendisine uygun bir işte çalışabilmek için dilekçeler sunduğu ancak taleplerinin dikkate alınmadığı iddiasına ilişkin; kurum bünyesinde yapılan araştırma neticesinde başvuranın kurum idaresine ulaştığı böyle bir talebinin bulunmadığı; ayrıca başvuranın “Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma” suçundan hükümlü olarak kurumda tutulmakta olduğu, kurum iç hizmetlerinde çalıştırılan hükümlü ve tutukluların tamamının adli konumda olması sebebiyle başvuranın mevcut durumunun kurum iç hizmetlerinde çalıştırılmaya uygun olmadığı ifade edilmiştir.

8. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. İdareye sunduğu dilekçelerle ya da sözlü olarak defalarca pişmanlığını, örgütle bağı kalmadığını ve tarafsız koşula geçmek istediğini beyan etmesine rağmen; İdare ve Gözlem Kurulu tarafından bu taleplerinin dikkate alınmadığını, gerek 9/8/2021 tarihli ve 2021/... sayılı kararında gerekse en son alınan 23/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı “Terör Örgütünden Ayrılmadığı” yönündeki kararların alınma sürecinde hiçbir

şekilde kendisiyle görüşülmediği, tutulmakta olduğu kurumda gerçekleşen koğuş değişiklikleri esnasında da görüşünün alınmadığı, tamamen kurum idaresinin belirlediği koğuşlarda kaldığını,

b. Bu zamana dek yazmış olduğu dilekçelerin bir kısmının müsveddelerini sakladığını, çeşitli kurumlara yönelik yazmış olduğu dilekçelerin tarihini kaydettiği, İdare ve Gözlem Kurulunun 2/6/2023 tarihli ve 2023/... sayılı kararında “*FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünden ayrıldığı hususunda herhangi bir dilekçesinin bulunmadığı...*” ifade edilmişse de başvuranın bu yönde yazmış olduğu 16/11/2021, 18/4/2023 ve 24/5/2023 tarihli en az üç dilekçesi olduğundan emin olduğu,

c. Nakil talebine ilişkin 2020 yılında Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurduğunu ve bu hususta “*Kısmen Tavsiye Kısmen Ret*” kararı verildiğini, aynı yönde 30/12/2021 tarihinde Adalet Bakanına mektup yazdığını ancak naklinin gerçekleşmesi hususunda bir sonuç alamadığını,

ç. Yine kurumun cevabi yazısında “*Kurum kayıtlarının tetkiki neticesinde, başvuranın kurumda tutulduğu süre içerisinde kurum müdürlüğüne teslim etmiş olduğu herhangi bir kurs katılım talep dilekçesinin bulunmadığı...*” şeklindeki ifadesine yönelik; 15/11/2022 tarihli bilgisayar kursuna ve 31/3/2023 tarihli üç boyutlu rölyef kurslarına katılma talebini içerir dilekçelerinin olduğu,

d. Yemek iaşelerine ilişkin ödeme durumunun olmadığını ancak ikametgahına ödeme emri gönderildiğini ve eşinin en son bu borçlara ilişkin yapılandırma yoluna başvurduğunu, tutulmakta olduğu kurum tarafından durumuna ilişkin işlerde çalışma talebi de reddedildiğinden herhangi bir gelirin olmadığını ve denetimli serbestlikten yararlandırıldığında, kazanmış olduğu Adnan Menderes Üniversitesi Söke Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Bölümü’ne devam ederek hem meslek sahibi olmak istediğini hem de çalışıp ailesine destek olarak borçlarını ödemek istediğini haiz iddia ve talepleri olduğu görülmüştür.

III. İLGİLİ MEVZUAT

9. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesi; “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*” hükmünü haizdir.

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

11. Mezkûr Kanun’un 17’nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

12. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*Ön incelemenin yapılması*” başlıklı 48’inci maddesine göre; “(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda;

a) Kurumun görev alanına girip girmediği,

b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı,

c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının

aynı olup olmadığı,

ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı,

d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği,

e) Belli bir konuyu içerip içermediği,

f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.

(2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvurucu yönünden ayrı ele alınır."

13. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

14. Mezkûr Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı " başlıklı 67'nci maddesine göre; "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularda ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

16. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın; nakil, denetimli serbestlik, dilekçe hakkı, eğitim hakkı, çalışma hakkı çerçevesindeki iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

17. Nakil talepleri; 5/6/2015 tarihli Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler konulu Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'nin 22'nci maddesinin beşinci fıkrası ile 1 No'lu Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi uyarınca Genel Müdürlükçe değerlendirilmekte olup başvuru dilekçeleri, 15/6/2023 tarihli ve ... sayılı ile 21/7/2023 tarihli ve 24688 sayılı yazılarla Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne iletilmiştir.

18. Başvuranın denetimli serbestlikten yararlanmak üzere gerekli tüm şartları taşıdığı ancak kendisine ilişkin denetimli serbestlik kararı verilmediği iddiasına yönelik; 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı" başlıklı 105/A maddesinin birinci fıkrasında "Hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak, hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebilir." denilmiştir. Buna göre; hükümlünün denetimli serbestlikten yararlandırılabilmesi için açık ceza infaz kurumunda bulunması ya da açık ceza infaz kurumuna ayrılma şartlarını haiz olması, koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalmış olması ve iyi halli olması gerekmektedir. Mezkûr Kanun'un 89'uncu maddesine göre "(1) Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında buldukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulur.

(...)

(3) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanlar hakkında yapılacak açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin değerlendirmelerde idare ve gözlem kuruluna Cumhuriyet başsavcısı veya belirleyeceği bir Cumhuriyet savcısı başkanlık eder."

19. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri İle Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in "İdare ve gözlem kurulunun görevleri" başlıklı 14'üncü maddesine göre idare ve gözlem kurulu, "c) Hükümlülerin durumlarına uygun infaz kurumlarına ayrılmasına karar verir. d) Mevzuatta iyi hâlliliğin arandığı diğer durumlar ile ilgili değerlendirmeleri yapar (...)

(2) 5275 sayılı Kanununun 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca oluşturulan idare ve gözlem kurulu; toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkûm olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkûm olanların; açık ceza infaz kurumuna ayrılmasına, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle kalan cezalarının infazına ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmakta iken koşullu salıverilme hariç olmak üzere ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilmelerine ilişkin iyi hâl değerlendirmelerini yapar."

20. Açık Ceza İnfaz Kurumuna Ayrılma Yönetmeliği'nin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre; "Cezaları yüksek güvenlikli kapalı kurumlar veya diğer kapalı kurumların yüksek güvenlikli bölümlerinde infaz edilenlerden toplam cezalarının üçte birini bu kurumlarda iyi hâlli olarak geçiren ve koşullu salıverilme tarihine üç yıl veya daha az süre kalanlar..."ın kapalı ceza infaz kurumlarından açık kurumlara ayrılabilmesi; buna ek olarak yine mezkûr maddenin ikinci fıkrasının (ç) bendi gereğince "Terör ve

örgütlü suçlardan hükümlü olup, mensup oldukları örgütten ayrıldıkları idare ve gözlem kurulu kararıyla tespit edilenlerin koşullu salıverilme tarihine bir yıldan az süre kalması şartı aranır.” denilmiştir. Anılan Yönetmelik’in 8’inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde “*Kapalı kurumda bulunan hükümlülerden ... Terör ve örgütlü suçlardan hükümlü olup, 6ncı maddenin ikinci fıkrasının (c) ve (ç) bentleri dışında kalanlar ...*”ın açık kurumlara ayrılamayacağı hükme bağlanmıştır. Bahsi geçen hükümlerden anlaşılacağı üzere, ceza infaz kurumlarının idare ve gözlem kurullarına gerek kanun gerekse yönetmelikler çerçevesinde geniş bir takdir hakkı tanınmış olup başvuranın tutulmakta olduğu İzmir 4 No’lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulunun takdir yetkisini kötüye kullandığına dair herhangi bir emare bulunmadığından söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun ve kabul edilmez olduğuna kanaat getirilmiştir.

21. İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 23/6/2023 tarih ve 2023/... sayılı kararı ile “*adı geçen hükümlünün Terör Örgütünden ayrıldığına dair samimiyetinin tasdik edilmediği, konumunun aktif örgüt üyesi olduğu gerekçesi ile şartları taşımadığı anlaşıldığından açık ceza infaz kurumuna ayrılma veya denetimli serbestlik tedbirleri kapsamında tahliye işlemlerine yönelik, 29.12.2020 tarihli 31349 sayılı tarihinde Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesi ve İyi Hâlin Belirlenmesine Dair Yönetmelik 14/2 maddesi kapsamında değerlendirilmesine yer olmadığına*” karar verildiği, işbu karara karşı başvuranın 5/7/2023 tarihli dilekçesi ile İnfaz Hâkimliğine şikayette bulunduğu, Karşıyaka 2. İnfaz Hakimliğinin 6/7/2023 tarihli ve 2023/... karar sayılı kararıyla “*İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı kararının usul ve yasaya uygun olduğu, takdir yetkisini kötüye kullandığına dair herhangi bir somut belge veya olay olmadığı anlaşıldığından hükümlünün itirazının reddine dair*” karar verildiği; başvuranın, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı yasal süre içerisinde itirazda bulunduğu; itiraz makamı olan Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 19/7/2023 tarihli ve 2023/... değişik iş sayılı kararı ile İnfaz Hakimliği tarafından verilen kararın, mevcut durum usul ve yasaya uygun olduğundan başvuranın itirazının reddine kesin olarak karar verildiği görüldüğünden; başvuranın, idare ve gözlem kurulunun almış olduğu kararının yerinde olmadığı, kendisiyle bu konuda herhangi bir görüşme gerçekleştirilmediği, terör örgütüyle herhangi bir bağının kalmadığına yönelik idareyle yaptığı şifahi görüşmelerin ve sunduğu dilekçelerin dikkate alınmadığı şeklindeki iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

22. Başvuranın nakil talepli dilekçelerinin kırktan fazla olduğu; Kurumun iddialarının aksine, tutulmakta olduğu ceza infaz kurumu bünyesinde verilen kurslara katılma talepli dilekçelerinin bulunduğu; terör örgütü ile bağının kalmadığına yönelik birçok dilekçe sunduğu ancak bunların dikkate alınmadığı şeklindeki iddiaları incelendiğinde; muhatap Kurum, cevabi yazılarına ek olarak başvuranın nakil, denetimli serbestlikten yararlanma, gözlük tamiri, kişisel konular, örgütten ayrılma, başka kuruma sevk, mahkemeye yazmış olduğu dilekçelerin akıbeti vb. konuları haiz çok sayıda dilekçesini sunmuştur. Bu çerçevede başvuranın dilekçelerinin dikkate alınmadığı yönündeki iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması sebebiyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

23. Başvuranın, kazanmış olduğu Adnan Menderes Üniversitesi Söke Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Destekli Tasarım ve Animasyon Bölümüne devam edemediği ve bu sebeple sınıfta kaldığını iddia etmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’ne göre “*Eğitim, sınırlı kaynaklar da gözetildiğinde karmaşık ve masraflı bir faaliyettir. Devlet, eğitime erişimi nasıl düzenleyeceğine karar vermek için eğitim ihtiyaçları ile bunları karşılayacak sınırlı imkânlar arasında denge kurmak zorundadır. Ancak, diğer kamu hizmetlerinden farklı olarak eğitim, Anayasa ve Sözleşme uyarınca doğrudan güvence altına alınmış bir haktır. Ayrıca, eğitim çok özel bir kamu hizmeti olarak sadece doğrudan faydaları olan bir hizmet değil geniş sosyal fonksiyonları da olan bir hizmettir. Demokratik bir toplumda insan haklarının*

sağlamlaşması ve devamı için eğitim hakkının vazgeçilmez ve temel bir katkısı olduğu da aşikârdır” (AİHM, Velyo Veleve/Bulgaristan, B.No:16032/07, 27/5/2014, para. 32). “Öte yandan eğitimin toplum için taşıdığı öneme karşın, eğitim hakkı mutlak ve sınırsız bir hak değildir. Eğitimin niteliği gereği devlet tarafından düzenleme yapılmasını gerektirdiğinden bazı kısıtlamalara tabi tutulması da doğaldır. Şüphesiz eğitim kurumlarını düzenleyen kurallar, toplumun ihtiyaç ve kaynakları ile eğitimin farklı düzeylerine has özelliklere göre, zaman ve mekân içinde değişiklik gösterebilir. Bu nedenle, devletler bu konuda yapacakları düzenleme ve uygulamalarda belli bir takdir alanına sahiptirler. Devletin bu takdir alanı, eğitim kurumunun seviyesi yükseldikçe artmakta, buna karşılık bu eğitimin birey ve toplum bakımından önemine bağlı olarak azalmaktadır” (AİHM, Ponomaryovi/Bulgaristan, B. No:5335/05, 21/6/2011, para. 50).

24. Anayasa'nın 42'nci maddesinde “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.” denilmekle eğitim hakkının sınırlandırılmasında belirli ve sınırlı meşru amaçlar düzenlenmemiştir. Bu durumda Anayasa'nın “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması” başlıklı 13'üncü maddesindeki “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” hükmü gündeme gelecektir. Dolayısıyla temel hak olan eğitim hakkının kısıtlanmasında, genel prensipler uygulanacak ve belirtildiği gibi kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninin ve lâik cumhuriyetin gerekleri ve ölçülülük ilkesi aranacaktır.

25. Anayasa Mahkemesi (AYM), somut olay ve başvuranın iddialarıyla benzer hususları incelediği kararlarında şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Yasalar uyarınca mahkûmlara tanınan eğitim hakkının sınırlandırılması hususunda Anayasa ve Sözleşme'de bir yükümlülük yüklenmediği gerekçesi ile sınırsız bir takdir alanı olduğu söylenemez. Bu durumda dahi Anayasa'nın 13. maddesindeki düzenleme esas alınmalıdır. Anayasa'nın 13. maddesindeki sınırlamanın sınırı belirlenirken mahkûmlar açısından cezaevinde bulunmanın doğal ve kaçınılmaz sonuçları göz önünde tutulmalıdır. Zira mahkûmların temel hak ve hürriyetlere genel olarak sahip olmaları, bu hakların mahkûmlar için ceza infaz kurumu dışındaki bireyler kadar güvence altına alındığı anlamında değerlendirilmemelidir. Ceza infaz kurumlarının işlevi ve amacı kapsamında mahkûmların hakları ceza infaz kurumuna girmekle zaten sınırlanmıştır. Eğitim hakkı için de aynı değerlendirme mümkündür. Eğitim hakkı çerçevesinde eğitim ve öğrenim faaliyetlerine katılımın ceza infaz kurumunun imkânları çerçevesinde tanınması halinde bu katılımın cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonuçları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Ancak her halükarda böyle bir imkânın tanınmasından sonra sınırlandırılması durumunda da öngörülebilirlik, meşru amaç, demokratik toplumun gerekleri ve ölçülülük ilkeleri gözetilmelidir.” (AYM, Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583,10/12/2014, para. 73; aynı yönde bkz. Seyran Çakmakçı, B. No: 2014/16310, 19/4/2018, para. 23)

26. 5275 sayılı Kanun'un 76'ncı maddesinin birinci fıkrası gereği “Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlülerin örgün ve yaygın, kapalı ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin yaygın öğretimden yararlanmaları sağlanır.” denilerek ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlülerin eğitim hakkına ilişkin kanuni bir sınırlama getirilmiş olup örgün eğitimden yararlandırma hususunda bir yükümlülüğün bulunmadığı anlaşıldığından başvuranın söz konusu iddiası bakımından ihlal olmadığı değerlendirilmiştir.

27. Başvuran herhangi bir gelirin olmaması ve durumuna uygun işlerde çalışmayı talep ettiğini ancak

taleplerinin kabul edilmediğini iddia etmiştir. 5275 sayılı Kanun'un "Kurum hizmetinde çalıştırma" başlıklı 31'inci maddesine göre; "İyi halli hükümlüler, idare ve gözlem kurulu kararı ile kurum yönetimi tarafından durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilir... Hükümlü, yöneticilerin ve görevlilerin kişisel işlerinde çalıştırılmaz." Aynı yönde Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi İle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 84'üncü maddesi gereği; "İyi hâlli hükümlüler, idare ve gözlem kurulu kararı ile kurum yönetimi tarafından durumlarına uygun kurum içi hizmetlerde çalıştırılabilir... Hükümlü, yöneticilerin ve görevlilerin kişisel işlerinde çalıştırılmaz. Hekim, psikiyatri uzmanı, psikolog, sosyal çalışmacı, öğretmen ve benzeri mesleklerle sahip olan hükümlülerden; iyi hâl gösterenler, idare ve gözlem kurulu kararıyla, kurumun servislerinde meslekleriyle ilgili görevlilere yardımcı veya eğitici olarak çalıştırılabilir." denilmiş ve yine idare ve gözlem kuruluna kanunî bir takdir yetkisi tanınmıştır.

28. 3/8/2023 tarihinde muhatap kurumdan alınan cevabi yazıda konuya ilişkin "adı geçenin Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma (FETÖ/PDY) suçundan hükümlü olarak Kurumumuzda barındırıldığı, kurum iç hizmetlerinde çalıştırılan hükümlü ve tutukluların tamamının Adli konumda olması sebebiyle adı geçenin mevcut durumunun kurum iç hizmetlerinde çalıştırılmaya uygun olmadığı anlaşılmıştır." şeklindeki değerlendirmesi de dikkate alındığında başvuranın söz konusu iddiası çerçevesinde hak ihlali bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

29. Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/12/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye